

СТРАТЕГИИ И ИНТЕРАКТИВНО
ОБУЧЕНИЕ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ
НА ЕНЕРГИЯТА И ЗДРАВЕТО

A2.1 ИЗСЛЕДВАНИЯ И БАЗА ДАННИ

ПРОЕКТ № : 2023-2-EL02-KA220-YOU-000182904

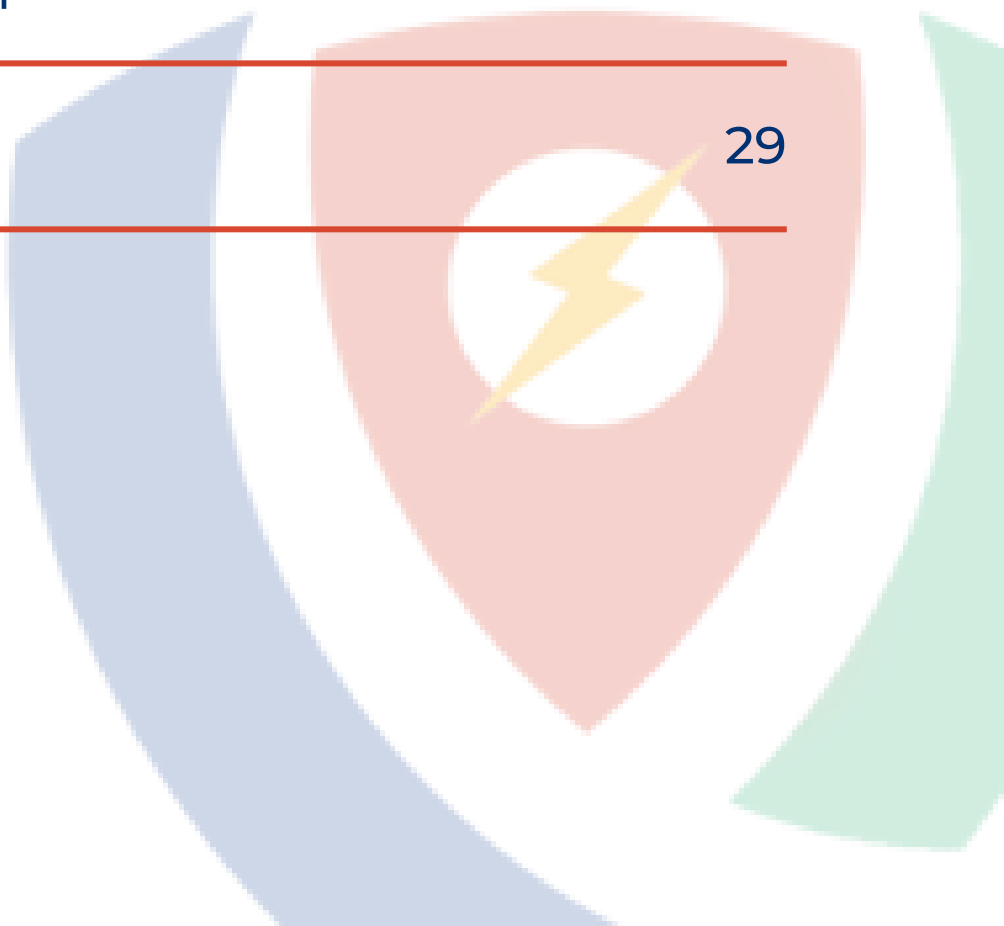
www.shield-project.eu

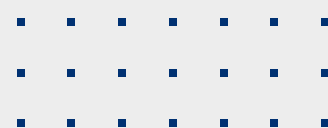

Co-funded by
the European Union

Съдържание

Въведение	03
Изследвания и бази данни – Въведение	04
Въпросник – Въведение	05
АНАЛИЗ НА ОТГОВОРИ	06
Национални анализи – Резултати от въпросника по държави	25
Заклучение	29

Въведение

Проектът SHIELD (Стратегии и интерактивно обучение за оптимизация на енергията и здравето) е иновативна европейска инициатива по програма Еразъм+, целяща да овласти младите хора чрез свързване на практики за устойчива енергия с осведомеността за физическото и психическото здраве. В лицето на нарастващите екологични и социални предизвикателства, проектът се стреми да предостави на младите хора знанията и компетенциите, необходими, за да станат активни, информирани и отговорни граждани, способни да допринасят за по-устойчиви и приобщаващи общности.

Започвайки с изследвания и разработване на образователни инструменти, SHIELD използва интерактивни методи за неформално обучение, основани на участието и участието, включително техники за обучение, базирани на игри, за да помогне на младите хора да разберат по-добре сложната връзка между енергийните избори, изменението на климата и цялостното благополучие. Същевременно проектът подобрява тяхната дигитална готовност и способност за адаптиране в бързо развиващите се социални и технологични контексти. Проектът се изпълнява от мултидисциплинарно партньорство, което обединява академичен опит, опит в овластяването на младежите и местни практики за устойчиво развитие. Консорциумът включва Лабораторията по екологични технологии на Университета на Западна Македония (Гърция), Асоциацията DRVO (Хърватия) и Фондация „Кореняк“ (България). Дългосрочната амбиция на SHIELD е да създаде отворена и достъпна екосистема за дигитално обучение, да насърчи екологичната грамотност сред младежите и да разработи съвместни действия, които да окажат положително въздействие върху благосъстоянието на местните общности в Гърция и в цяла Европа.

Изследвания и база данни

Въведение

Компонентът „Изследвания и бази данни“ на проекта SHIELD играе основополагаща роля в оформянето на образователните, обучителните и насочените към общността дейности на инициативата. Той служи като критична основа за разбиране на възприятията, нуждите, пропуските в знанията и поведенческите тенденции на младите хора по отношение на връзката между потреблението на енергия и здравето – както физическо, така и психическо.

Основната цел на тази изследователска фаза беше да се съберат и анализират надеждни, ориентирани към младите хора данни, които могат да послужат за основа при разработването на интерактивни обучителни модули и инструменти за изграждане на капацитет. Чрез използването на цифрови въпросници събрахме както количествени, така и качествени данни от участници в различни общности, което ни позволи да изградим цялостна база данни. Тази база данни сега подкрепя вземането на решения, основани на доказателства, по време на изпълнението на проекта.

Въпросник

Въведение

Като част от нашата стратегия за събиране на данни, ние разработихме и внедрихме онлайн въпросник, насочен към събиране на гледните точки на младежите относно връзката между потреблението на енергия, екологичната устойчивост и здравето. Въпросникът беше попълнен от 60 респонденти, предимно млади хора и лица, активни в младежкия сектор.

Структурата на въпросника отразява интердисциплинарния характер на проекта SHIELD. Въпросите бяха групирани тематично в три ключови измерения:

1. Връзка между енергията и общественото здраве – оценка на осведомеността за здравните последици от енергийните източници.
2. Психично здраве и социално въздействие – изследване на тревожността, стреса и емоционалните реакции, свързани с климатичните и енергийните проблеми.
3. Поведенчески бариери и мотиватори – идентифициране на пречки и стимули, влияещи върху личните избори, свързани с енергията.

Този инструмент ни позволи не само да събираме числови данни, но и да откриваме скрити модели в екологичните нагласи, проблемите с психичното здраве и готовността за възприемане на по-устойчив начин на живот.

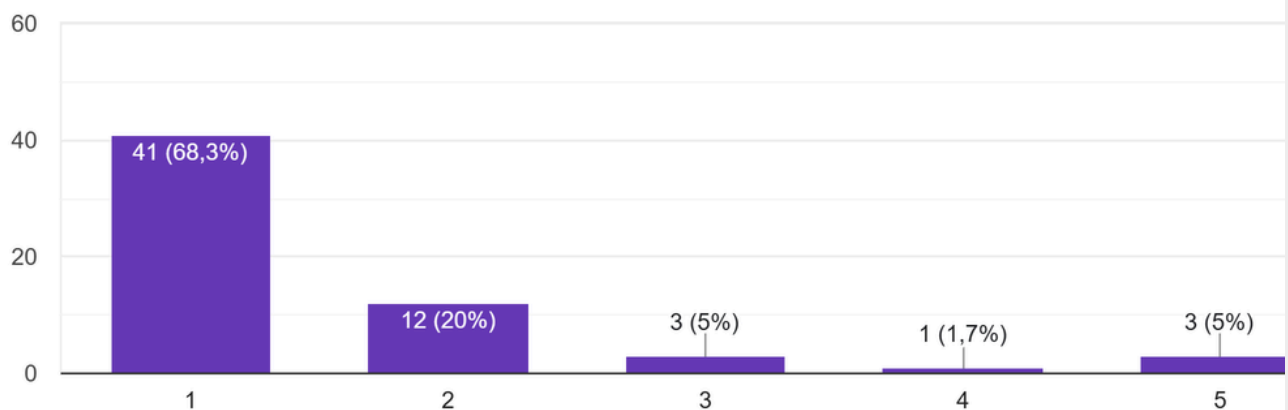
АНАЛИЗ НА ОТГОВОРИ

А) Общи въпроси за връзката между енергията и здравето

1. Как възприемате въздействието на невъзобновяемите енергийни източници (напр. изкопаеми горива) върху общественото здраве?

How do you perceive the impact of non-renewable energy sources (e.g., fossil fuels) on public health?

60 απαντήσεις

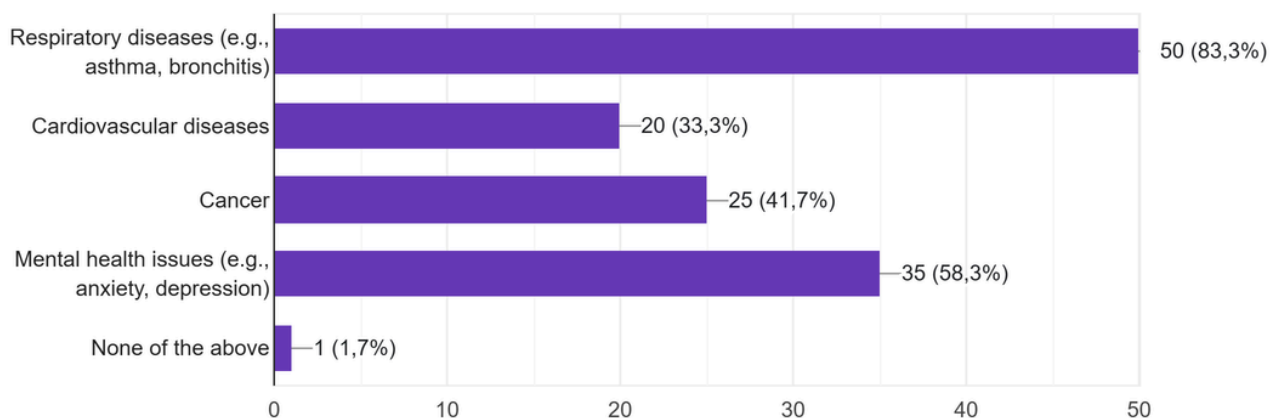
Резултатите от въпроса „Как възприемате въздействието на невъзобновяемите енергийни източници (напр. изкопаеми горива) върху общественото здраве?“ показват силен консенсус сред респондентите относно отрицателните ефекти на изкопаемите горива. Значително мнозинство — 68,3% (41 от 60 респонденти) — оцениха въздействието като изключително отрицателно (оценка 1), докато 20% избраха малко по-лека, но все пак отрицателна перспектива (оценка 2).

Само малка част оцениха въздействието като неутрално или положително (оценки от 3 до 5 общо са само 11,7%). Това ясно изместване към отрицателния край на спектъра подчертава добре установена осведоменост сред участниците относно вредните последици от употребата на изкопаеми горива върху общественото здраве, в съответствие с глобалните опасения относно замърсяването на въздуха, респираторните заболявания и дългосрочните здравни рискове, причинени от емисиите.

2. Кои здравословни проблеми според вас са най-силно свързани с енергийното замърсяване (напр. емисии от изкопаеми горива)?

Which health issues do you think are most strongly related to energy pollution (e.g., emissions from fossil fuels)?

60 απαντήσεις

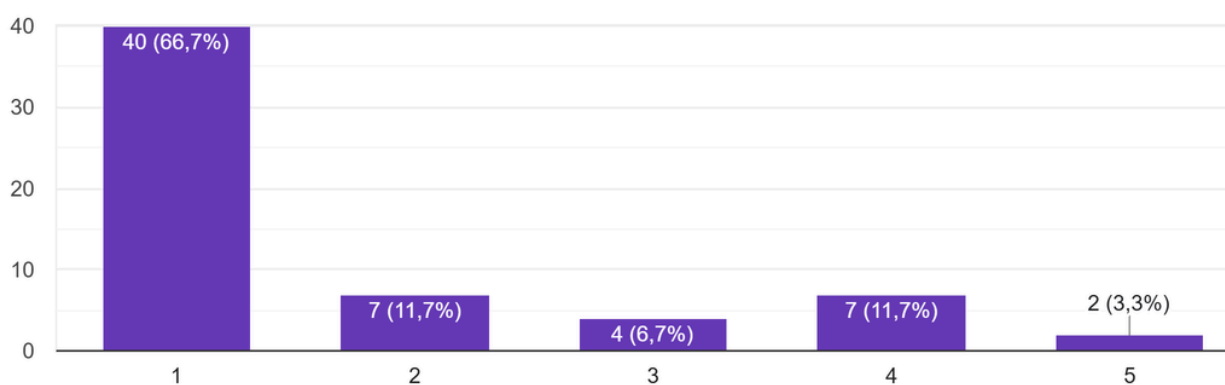

В отговор на въпроса „Кои здравословни проблеми според вас са най-силно свързани с енергийното замърсяване (напр. емисии от изкопаеми горива)?“, по-голямата част от участниците посочиха респираторните заболявания като основен здравен проблем, като 83,3% (50 от 60) избраха тази опция. Тази силна корелация вероятно се дължи на добре документираната връзка между замърсяването на въздуха и състояния като астма и бронхит. Освен това, 58,3% свързват енергийното замърсяване с проблеми с психичното здраве, като тревожност и депресия, което подчертава нарастващото обществено признание за психологическия стрес, причинен от влошаването на околната среда. 41,7% свързват емисиите от изкопаеми горива с рак, а 33,3% със сърдечно-съдови заболявания, като и двете са подкрепени от нарастващи научни доказателства. Само един респондент (1,7%) смята, че няма връзка между енергийното замърсяване и здравословните проблеми. Като цяло отговорите отразяват високо ниво на осведоменост относно широкото и многостранно въздействие на енергийното замърсяване върху човешкото здраве.

3. До каква степен смятате, че възобновяемите енергийни източници (напр. слънчева, вятърна) оказват положително влияние върху общественото здраве?

To what extent do you believe renewable energy sources (e.g., solar, wind) positively impact public health?

60 απαντήσεις

Отговорите на въпроса „До каква степен смятате, че възобновяемите енергийни източници (напр. слънчева, вятърна) влияят положително върху общественото здраве?“ показват силно положително възприятие сред участниците. 66,7% (40 от 60) вярват в най-висока степен, че възобновяемата енергия допринася положително за общественото здраве. По-малки проценти са дали умерени отговори, като по 11,7% са избрали нива 2 и 4, а 6,7% са избрали по-неутрална позиция (ниво 3).

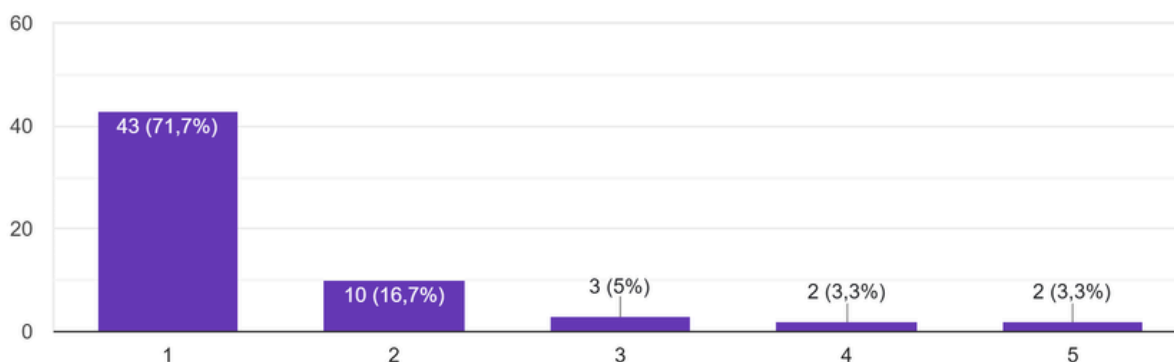
Само 3,3% са оценили въздействието на най-ниското ниво на позитивност (ниво 5). Тези открития показват, че респондентите широко признават ползите за здравето от възобновяемите енергийни източници – като по-чист въздух, намалени заболявания, свързани със замърсяването, и по-ниски нива на стрес – докато само незначителен брой са изразили скептицизъм или несигурност.

Б) ПСИХОЛОГИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ

1. До каква степен сте загрижени за въздействието върху психичното здраве от живота в райони с високи нива на замърсяване, свързано с енергията?

How concerned are you about the mental health impacts of living in areas with high levels of energy-related pollution?

60 απαντήσεις

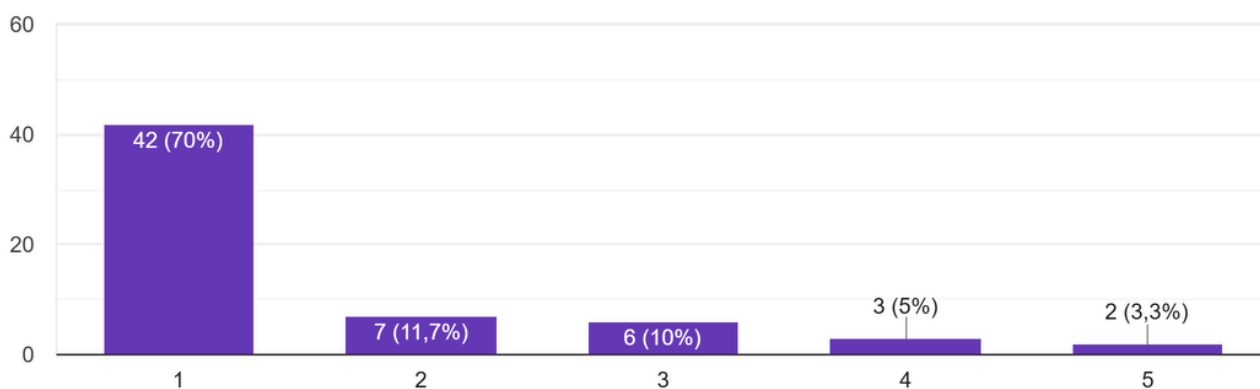
В отговор на въпроса „Доколко сте загрижени за въздействието върху психичното здраве от живота в райони с високи нива на замърсяване, свързано с енергията?“, данните разкриват силно ниво на загриженост сред участниците. 71,7% (43 от 60) изразиха най-високо ниво на загриженост (оценка 1), докато други 16,7% (10 респонденти) оцениха загрижеността си на ниво 2. Останалите отговори бяха разпръснати по по-ниските нива на загриженост, като само 3,3% избраха всяка от най-ниските оценки (4 и 5).

Тези резултати показват, че мнозинството от респондентите разпознават пряка връзка между замърсяването на околната среда и психологическото благополучие, което е в съответствие с новите изследвания върху еко-тревожността, хроничния стрес и психологическата тежест от деградацията на околната среда. Тази висока осведоменост представлява възможност за по-нататъшни образователни и политически инициативи, които свързват психичното здраве с екологичната справедливост.

2. Смятате ли, че преходът от изкопаеми горива към възобновяеми енергийни източници във вашата общност би подобрил психичното благополучие (напр. сигурност на работното място, намален стрес)?

Do you believe transitioning from fossil fuels to renewable energy sources in your community would improve mental well-being (e.g., job security, reduced stress)?

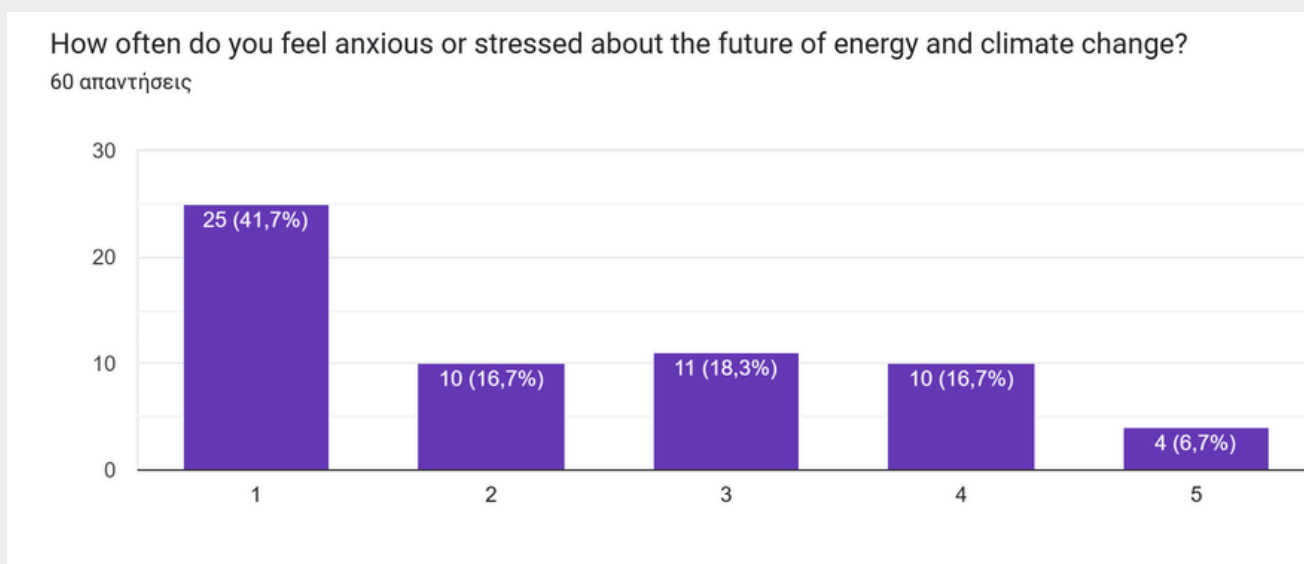
60 απαντήσεις

В отговор на въпроса „Смятате ли, че преходът от изкопаеми горива към възобновяеми енергийни източници във вашата общност би подобрил психичното благополучие (напр. сигурност на работното място, намаляване на стреса)?“, резултатите показват силна вяра в ползите за психичното здраве от такъв преход. 70% (42 от 60 респонденти) са избрали най-високата степен на съгласие (оценка 1), което предполага силно убеждение, че приемането на възобновяема енергия може да доведе до подобро благосъстояние, особено чрез повишена стабилност на работното място, по-чиста околна среда и намалена тревожност, свързана с климата.

По-малка част от респондентите са избрали умерено съгласие (оценки 2 и 3), което представлява общо 21,7%, докато само 8,3% са изразили съмнение или несъгласие. Това отразява нарастващата осведоменост за социалните и психологическите измерения на зеления преход, отвъд неговите екологични или икономически последици.

3. Колко често се чувствате тревожни или стресирани относно бъдещето на енергетиката и изменението на климата?

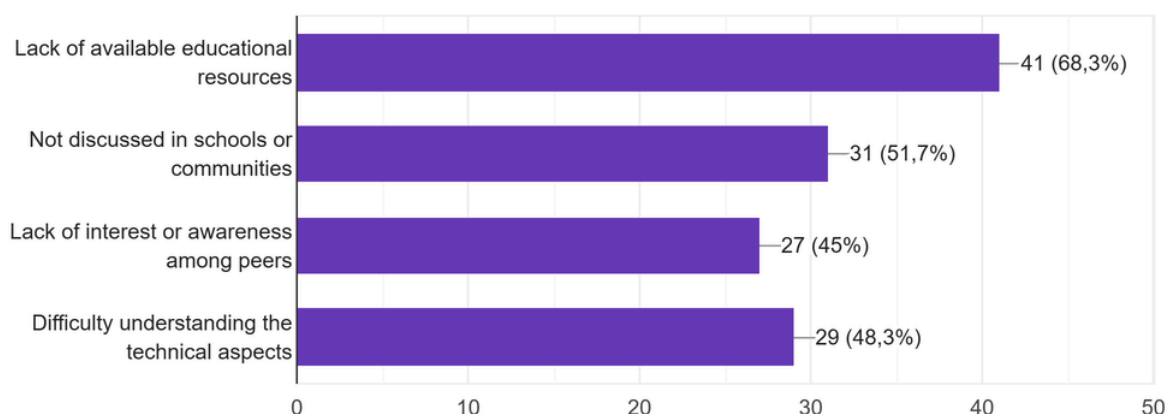
Отговорите на въпроса „Колко често се чувствате тревожни или стресирани относно бъдещето на енергетиката и изменението на климата?“ подчертават забележително разпространение на еко-тревожността сред участниците. 41,7% (25 от 60 респонденти) посочват, че често изпитват тревожност или стрес по тези въпроси (оценка 1), докато останалите отговори са по-равномерно разпределени в целия спектър. 16,7% са избрали оценки 2 и 4, а 18,3% са избрали умерено ниво на загриженост (оценка 3). Само 6,7% (4 респонденти) заявяват, че рядко или никога не се чувстват тревожни (оценка 5).

Тези открития показват, че бъдещето на климата и енергетиката е значителен източник на психологически стрес за много млади хора, което подчертава значението на обръщането на внимание на психичното здраве и емоционалната устойчивост в екологичното образование и планирането на политики.

4. Кои са най-големите предизвикателства, с които се сблъсквате при достъпа до информация за връзката между потреблението на енергия и здравето?

What are the biggest challenges you face in accessing information about the relationship between energy use and health?

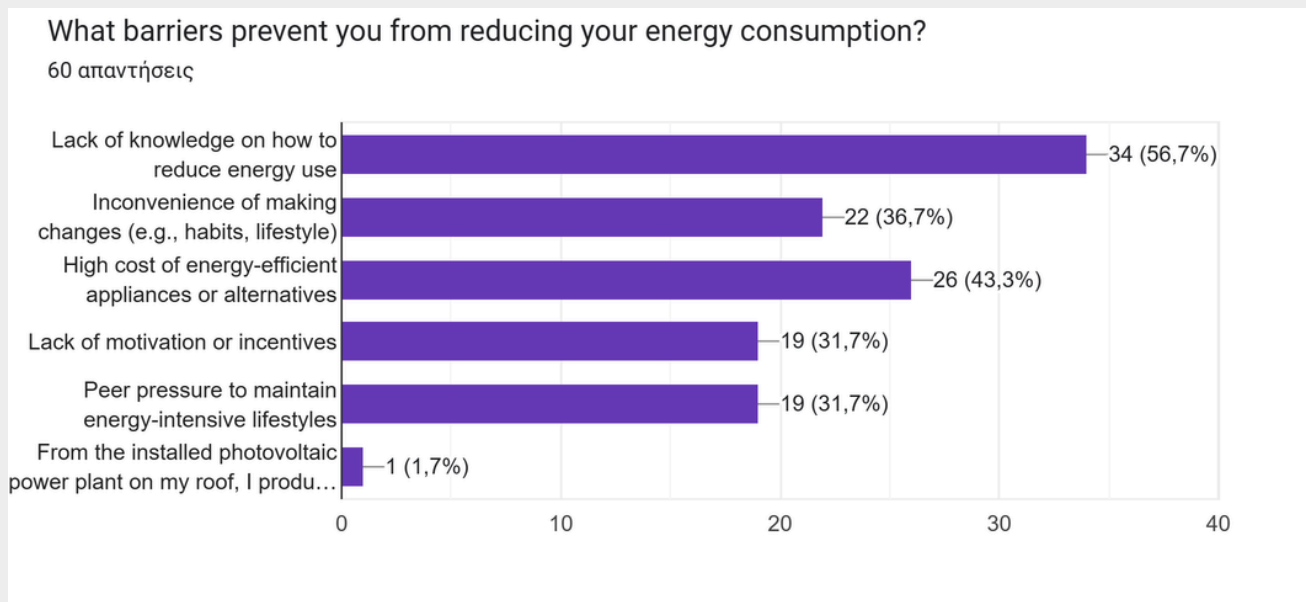
60 απαντήσεις

На въпроса „Кои са най-големите предизвикателства, с които се сблъсквате при достъпа до информация относно връзката между потреблението на енергия и здравето?“, най-често посочваната бариера е липсата на налични образователни ресурси, избрана от 68,3% (41 респонденти). След това отива липса на дискусия в училищата или общностите (51,7%), трудности при разбирането на техническите аспекти (48,3%) и липса на интерес или осведоменост сред връстниците (45%).

Тези резултати разкриват многостранна пропаст както в достъпа, така и в комуникацията: не само ресурсите са оскъдни, но съществуващата информация често е недостъпна поради сложност или липса на интеграция в масовото образование и дискусиите между връстници. Констатациите показват необходимост от по-подходящи за младите хора, приобщаващи и контекстуално релевантни образователни интервенции, които свързват енергийната грамотност с реалните здравни резултати.

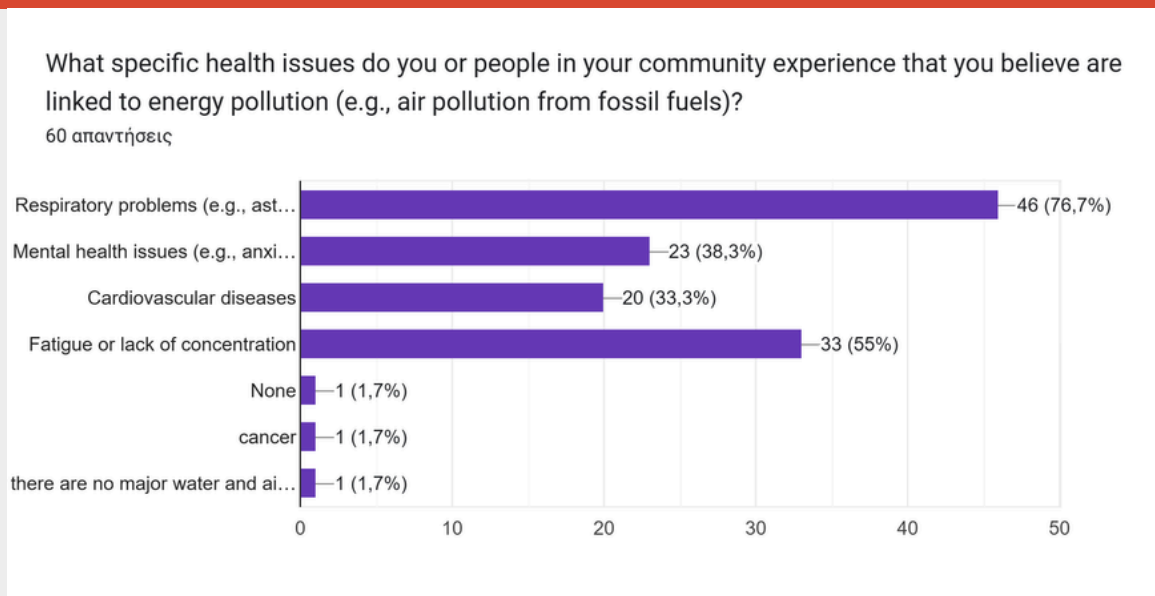
5. Какви пречки ви пречат да намалите потреблението си на енергия?

В отговор на въпроса „Какви бариери ви пречат да намалите потреблението си на енергия?“, респондентите посочиха редица пречки – както практически, така и психологически. Най-често посочваната бариера е липсата на знания за това как да се намали потреблението на енергия, избрана от 56,7% (34 респонденти). След това се нарежда високата цена на енергийно ефективни уреди или алтернативи (43,3%) и неудобството от промяна в навиците или начина на живот (36,7%). Освен това 31,7% посочват липса на мотивация или стимули и натиск от страна на връстниците за поддържане на енергоемък начин на живот, което показва, че социалните норми и мотивацията играят важна роля във формирането на поведението.

Само 1 респондент (1,7%) спомена, че вече произвежда собствена енергия от фотоволтаици. Тези открития показват, че макар разходите и удобството да остават ключови предизвикателства, голяма част от проблема се крие в пропуските в знанията и поведенческата инерция – фактори, които проектът SHIELD може директно да адресира чрез кампании за повишаване на осведомеността и обучение, насочено към младежите.

6. Какви специфични здравословни проблеми изпитвате вие или хора от вашата общност, които според вас са свързани със замърсяването с енергия (напр. замърсяване на въздуха от изкопаеми горива)?

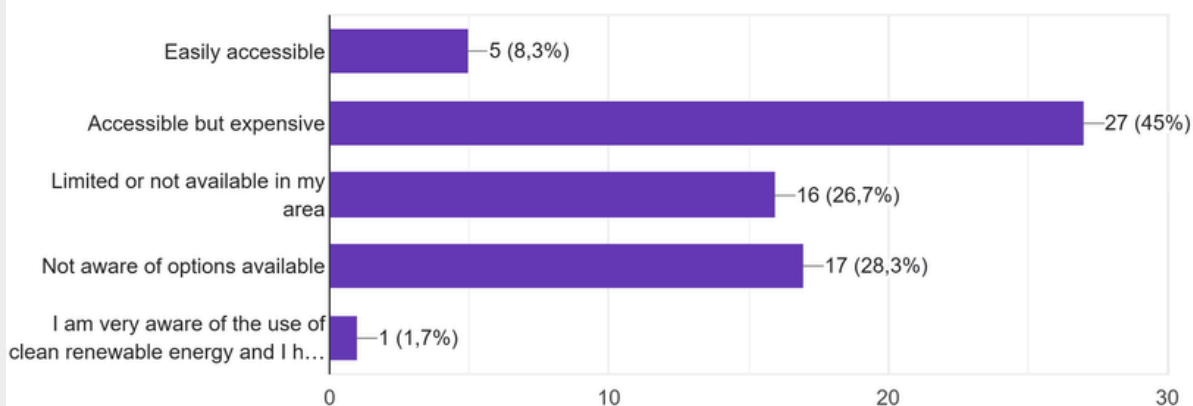
На въпроса „Какви специфични здравословни проблеми изпитвате вие или хора във вашата общност, които според вас са свързани с енергийното замърсяване (напр. замърсяване на въздуха от изкопаеми горива)?“, 76,7% от анкетираните (46 от 60) посочват респираторните проблеми като най-често срещания и разпознаваем здравословен проблем, потвърждавайки широко разпространената осведоменост за пряката връзка между емисиите от изкопаеми горива и състояния като астма или бронхит. 55% също така посочват умора или липса на концентрация, по-малко очевидна, но също толкова важна последица от продължителното излагане на замърсяване.

Проблемите с психичното здраве (38,3%) и сърдечно-съдовите заболявания (33,3%) също са признати, което отразява разбирането за по-широката физиологична и психологическа тежест, която може да наложи влошаването на околната среда. Само няколко участници са избрали „рак“, „няма“ или са предоставили коментари, показващи, че не са забелязали проблеми. Тези резултати подчертават разнообразието от здравни проблеми, свързани с качеството на околната среда, и подчертават необходимостта от интегративни образователни инструменти, които са насочени както към физическото, така и към психическото благополучие в екологични контексти.

7. Как бихте описали достъпа си до чисти, възобновяеми енергийни опции (слънчева, вятърна и др.)?

How would you describe your access to clean, renewable energy options (solar, wind, etc.)?

60 απαντήσεις

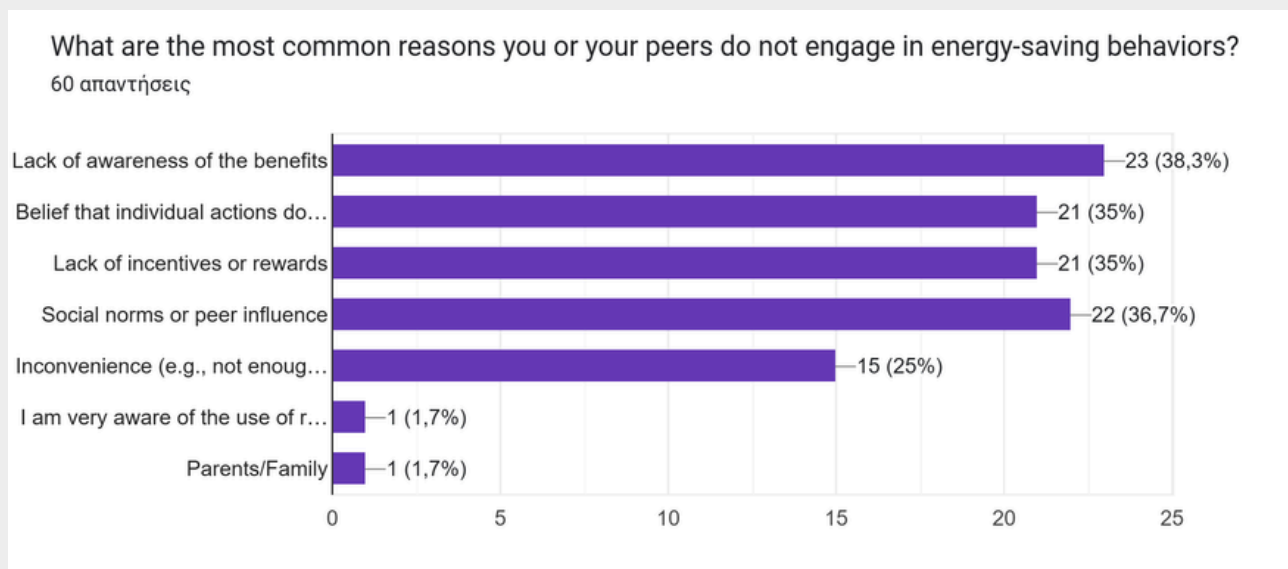

В отговор на въпроса „Как бихте описали достъпа си до чисти, възобновяеми енергийни опции (слънчева, вятърна и др.)?“, мнозинството от участниците (45% или 27 от 60) съобщиха, че тези опции са достъпни, но скъпи, като изтъкнаха цената като основна пречка за приемането им. Забележителните 28,3% заявиха, че не са запознати с наличните опции, докато 26,7% посочиха, че възобновяемите енергийни източници са ограничени или не са налични в техния район.

Само 8,3% смятат, че възобновяемата енергия е лесно достъпна, а само един респондент (1,7%) заяви както висока осведоменост, така и лично участие в използването на чиста енергия. Тези открития показват, че макар да съществува интерес, пропуските в достъпността – особено финансовите – и в информацията значително възпрепятстват прехода към възобновяеми енергийни източници. Справянето с тези проблеми чрез кампании за повишаване на осведомеността на общностно ниво и програми за достъпна енергия би било от съществено значение за подобряване на достъпа и приемането им.

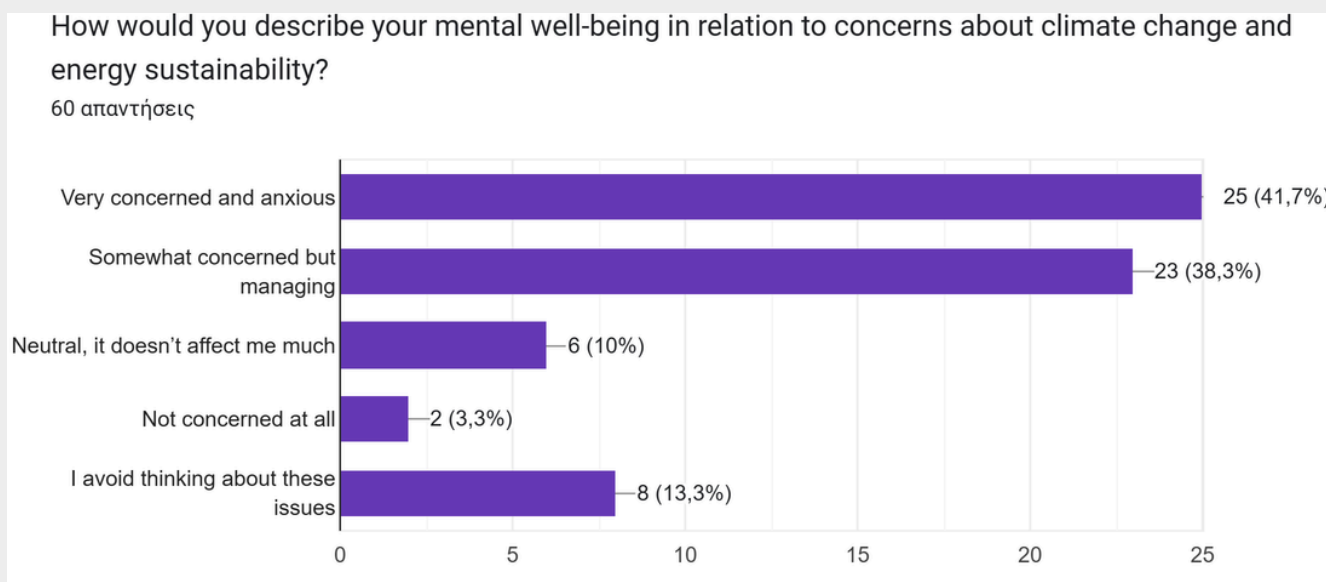
8. Кои са най-честите причини, поради които вие или вашите връстници не се ангажирате с енергоспестяващи практики?

На въпроса „Кои са най-честите причини, поради които вие или вашите връстници не се ангажирате с енергоспестяващи поведения?“, участниците посочиха комбинация от информационни, мотивационни и социални фактори. Основната причина беше липсата на осведоменост за ползите, посочена от 38,3% (23 респонденти), следвана отблизко от убеждението, че индивидуалните действия не правят разлика, и липсата на стимули или награди, и двете с 35%. Социалните норми или влиянието на връстниците също бяха забележителен фактор (36,7%), разкривайки ролята на груповото поведение и възприятия при формирането на енергийните навици.

Неудобствата – като липса на време или ресурси – бяха споменати от 25%, докато двама респонденти посочиха лична осведоменост или влияние на семейството. Тези резултати показват, че енергоспестяващото поведение често е възпрепятствано не от апатия, а от възприемана липса на ефикасност, подкрепа или външно насърчение. Това прозрение подчертава значението на ангажираността на общностно ниво, позитивното подкрепление и по-ясната комуникация на осезаемите ползи от енергийно съзнателния начин на живот.

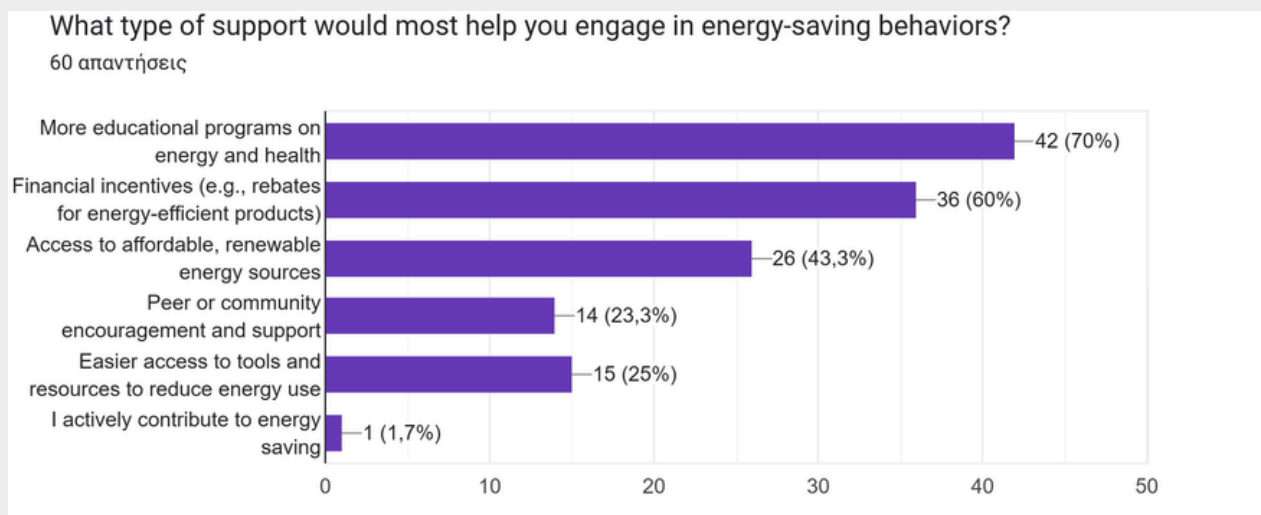
9. Как бихте описали психичното си благополучие във връзка с опасенията относно изменението на климата и енергийната устойчивост?

В отговор на въпроса „Как бихте описали психичното си благополучие във връзка с опасенията относно изменението на климата и енергийната устойчивост?“, мнозинството от участниците съобщи за значително психологическо въздействие. 41,7% (25 респонденти) се описаха като много загрижени и тревожни, докато 38,3% (23 респонденти) казаха, че са донякъде загрижени, но се справят, което показва, че близо 80% от извадката изпитват някаква степен на стрес, свързан с климата.

По-малка част от групата съобщи, че са неутрални (10%) или активно избягват темата (13,3%), докато само 3,3% твърдят, че изобщо не са загрижени. Тези отговори подчертават нарастващото разпространение на еко-тревожност сред младежите и емоционалната тежест, носена от опасенията относно бъдещето на околната среда и енергията. Това подчертава необходимостта от интегриране на компонентите за подкрепа на психичното здраве и изграждане на устойчивост в образованието и политическия дискурс за климата.

10. Какъв вид подкрепа би ви помогнала най-много да се ангажирате с енергоспестяващо поведение?

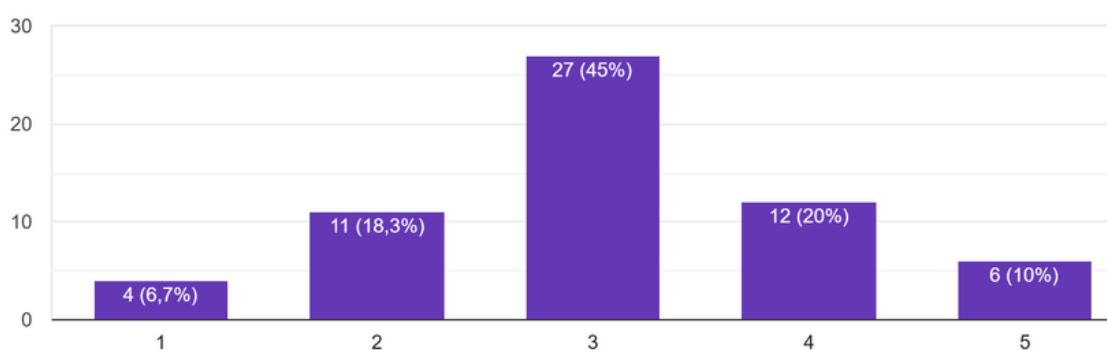
На въпроса „Какъв вид подкрепа би ви помогнал най-много да се ангажирате с енергоспестяващо поведение?“, резултатите ясно показват, че образованието се счита за най-мощния фактор. 70% от анкетираните (42 от 60) са избрали повече образователни програми за енергия и здраве като най-важната форма на подкрепа, което подчертава силното търсене на знания и осведоменост. Финансовите стимули (напр. отстъпки за ефективни уреди) са вторият най-популярен отговор, избран от 60%, което показва, че достъпността остава основен фактор за енергоспестяващо поведение.

Освен това 43,3% са изразили нуждата от достъп до достъпни, възобновяеми енергийни източници, докато по-малко участници са наблегнали на инструменти и ресурси (25%) и насърчаване от общността (23,3%). Само 1 респондент (1,7%) е съобщил, че вече допринася активно за енергоспестяването. Като цяло данните отразяват двойна нужда както от информационна, така и от структурна подкрепа – подчертавайки, че когато хората разбират защо и им се дадат средства за действие, е по-вероятно да възприемат устойчиви навици.

11. Какво влияние според вас имат настоящите енергийни политики върху здравето на вашата общност?

What impact do you believe current energy policies have on the health of your community?

60 απαντήσεις

На въпроса „Какво въздействие според вас имат настоящите енергийни политики върху здравето на вашата общност?“, отговорите показват предимно неутрално до умерено положително възприятие. Най-често срещаният отговор е неутрален (оценка 3), избран от 45% (27 от 60 респонденти), което показва, че много участници или не виждат осезаеми ефекти, или не са сигурни относно въздействието на политиките.

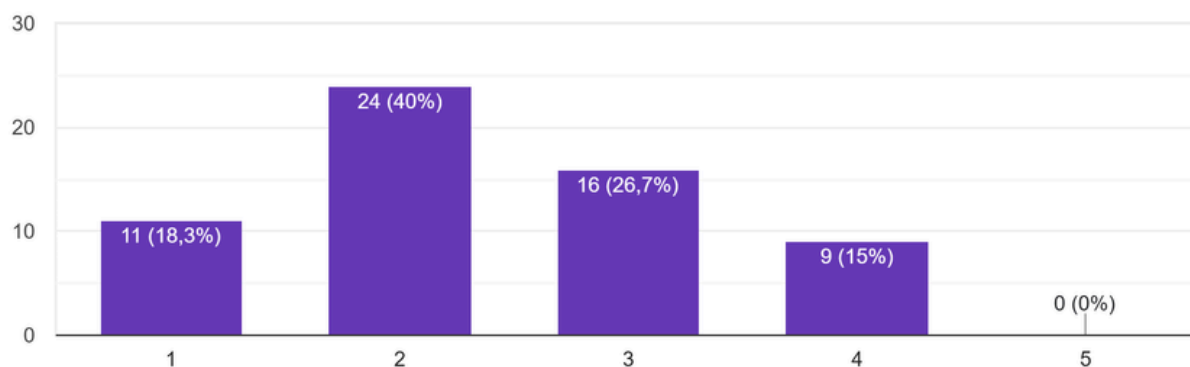
Междувременно 30% от респондентите са склонни към положително мнение (20% за оценка 4 и 10% за оценка 5), докато само 25% възприемат ефектите като отрицателни (6,7% с оценка 1 и 18,3% с оценка 2). Тези открития разкриват известна степен на скептицизъм или разминаване между политическите рамки и резултатите за общественото здраве, каквито изпитват местните общности. Те подчертават необходимостта от по-видими, прозрачни и ориентирани към здравето енергийни политики, които могат да превърнат екологичния напредък в възприемани ползи за ежедневно благополучие.

В) ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПОВЕДЕНИЕ

1. Колко често обмисляте въздействието върху здравето (напр. замърсяване на въздуха, стрес), когато вземате решения, свързани с енергията (напр. използване на по-малко електроенергия, избор на енергийно ефективни продукти)?

How often do you consider the health impacts (e.g., air pollution, stress) when making energy-related decisions (e.g., using less electricity, choosing energy-efficient products)?

60 απαντήσεις

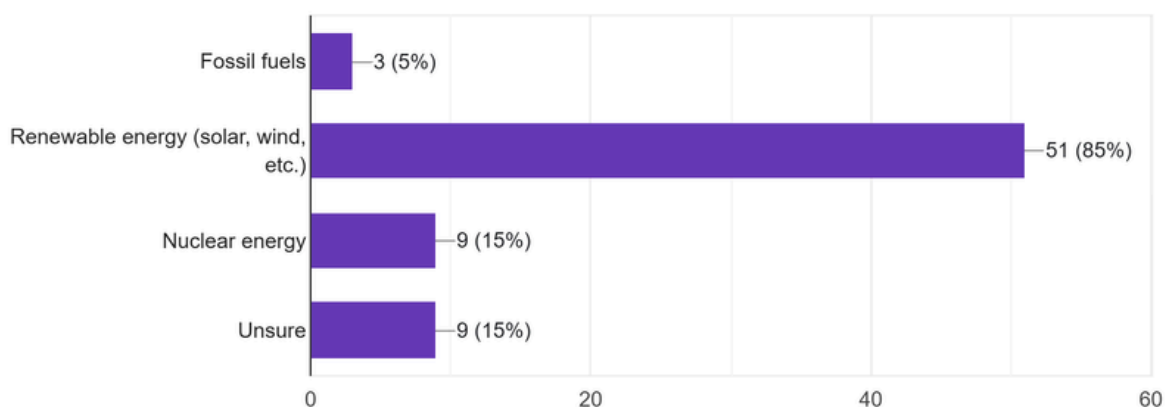
На въпроса „Колко често обмисляте въздействията върху здравето (напр. замърсяване на въздуха, стрес), когато вземате решения, свързани с енергията (напр. използване на по-малко електроенергия, избор на енергийно ефективни продукти)?“, отговорите разкриват умерено ниво на осведоменост, но не постоянно силно. Докато 40% (24 респонденти) са избрали оценка 2, което показва, че понякога обмислят въздействията върху здравето, само 18,3% (11 респонденти) ги обмислят много често (оценка 1).

Значителна част са избрали средни стойности – 26,7% са избрали оценка 3, а 15% са избрали 4 – което предполага, че за мнозина здравето е второстепенен, а не основен мотиватор в техните енергийни решения. Забележително е, че никой не е избрал оценка 5 (никога не обмисля здравето), което предполага общо признаване на връзката, дори ако тя не винаги е определяща за поведението. Това показва възможност за целенасочени кампании, които подчертават как ежедневните енергийни избори пряко влияят върху личното и общественото здраве.

2. Според Вас, кой вид енергия е по-вероятно да подобри общественото здраве?

In your view, what type of energy is more likely to improve public health?

60 απαντήσεις

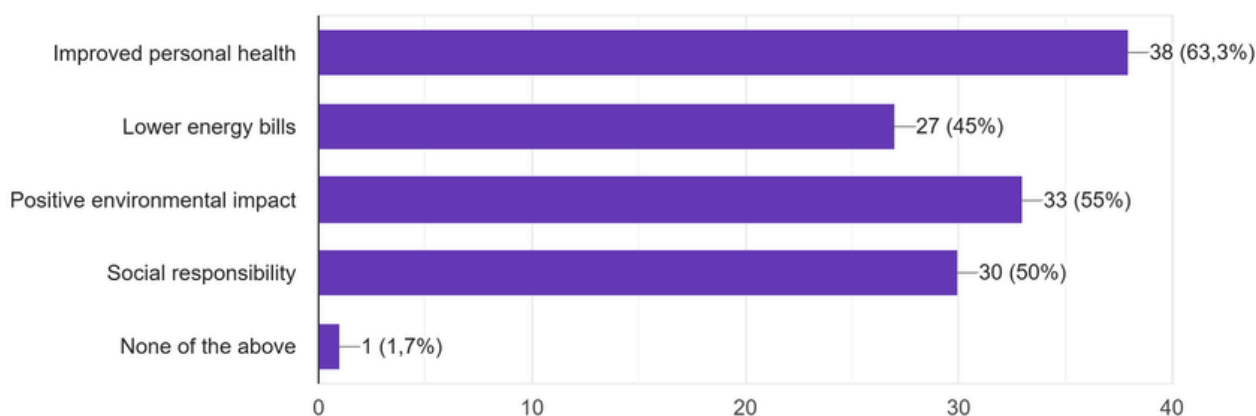
В отговор на въпроса „Според Вас, кой вид енергия е по-вероятно да подобри общественото здраве?“, огромните 85% от анкетираните (51 от 60) са избрали възобновяема енергия (слънчева, вятърна и др.), което ясно показва силно обществено доверие в нейните ползи за здравето. Само 5% са посочили изкопаеми горива, а по 15% са избрали ядрена енергия или са заявили, че не са сигурни.

Тези резултати отразяват значителна промяна във възприятието към възобновяемите енергийни източници като по-чиста и по-здравословна алтернатива – вероятно поради техния незамърсяващ характер и потенциал за намаляване на респираторните заболявания, стреса и вредите за околната среда. Сравнително ниската подкрепа за ядрената енергия и изкопаемите горива предполага продължаващи опасения относно безопасността и замърсяването, докато 15% несигурност подчертава потенциална област за образователна работа.

3. Кое от следните би ви мотивирало най-много да намалите личното си потребление на енергия?

Which of the following would motivate you most to reduce your personal energy consumption?
60 απαντήσεις

На въпроса „Кое от следните би ви мотивирало най-много да намалите личното си потребление на енергия?“, най-често избираният мотиватор е подобреното лично здраве, избрано от 63,3% от анкетиранияте (38 от 60). След това се нареждат положително въздействие върху околната среда (55%) и социална отговорност (50%), като и двете подчертават силно чувство за колективна и екологична осъзнатост сред участниците.

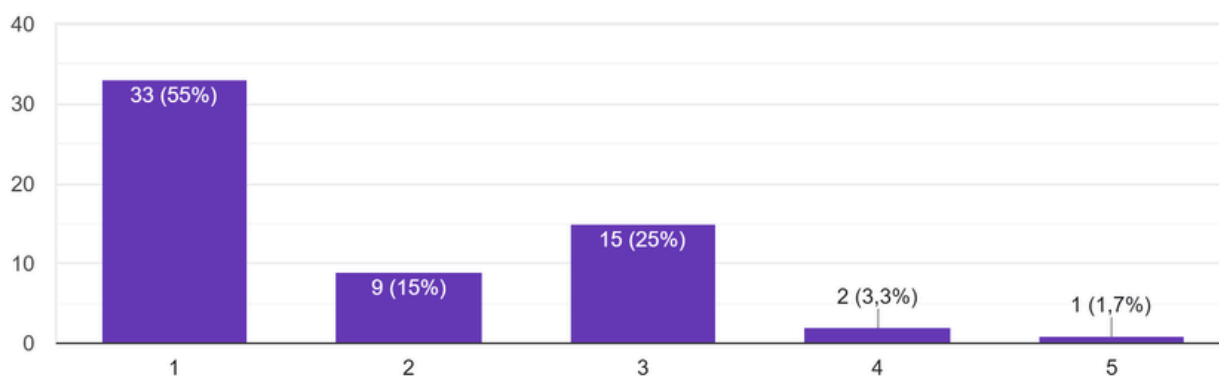
По-ниските сметки за енергия също са мотивиращ фактор за 45%, което показва, че финансовите съображения остават актуални, но на второ място спрямо здравните и екологични ценности за мнозина. Само 1 респондент (1,7%) посочва, че нито една от опциите не би го мотивирала. Тези резултати показват, че бъдещите кампании, насърчаващи енергоспестяващо поведение, биха могли да бъдат най-ефективни, когато са структурирани около личните ползи за здравето, като същевременно засилват по-широките екологични и социални въздействия.

Г) СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ

1. Как бихте оценили ползите за здравето от възобновяемите енергийни източници във вашата общност в сравнение с енергията, базирана на изкопаеми горива?

How would you rate the health benefits of renewable energy sources in your community compared to fossil fuel-based energy?

60 απαντήσεις

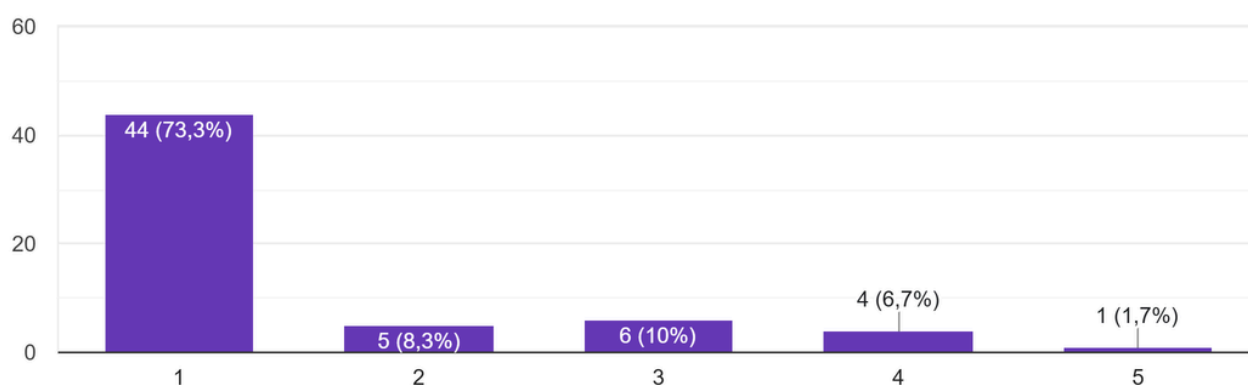
На въпроса „Как бихте оценили ползите за здравето от възобновяемите енергийни източници във вашата общност в сравнение с енергията, базирана на изкопаеми горива?“, мнозинството от участниците – 55% (33 от 60) – оцениха ползите за здравето от възобновяемите енергийни източници на най-високо ниво (оценка 1), което показва силна увереност в тяхното положително въздействие. 25% дадоха умерена оценка (3), а 15% избраха малко по-нисък положителен резултат (2), докато само малка част изразиха скептицизъм с оценки 4 (3,3%) и 5 (1,7%).

Тези резултати засилват ясното схващане, че възобновяемата енергия е значително по-здравословна от алтернативите на изкопаемите горива, въпреки че една четвърт от анкетираните изглежда възприемат само умерени или неясни ползи. Тази разлика предполага, че макар вярата в предимствата на възобновяемите енергийни източници да е широко разпространена, по-нататъшната видимост на местните здравни резултати или истории за успех би могла да помогне за задълбочаване на това разбиране в общностите.

2. Смятате ли, че общностите, които разчитат на възобновяема енергия, имат по-добро цялостно здраве в сравнение с тези, които разчитат на изкопаеми горива?

Do you believe communities that rely on renewable energy have better overall health compared to those relying on fossil fuels?

60 απαντήσεις

На въпроса „Смятате ли, че общностите, които разчитат на възобновяема енергия, имат по-добро общо здравословно състояние в сравнение с тези, които разчитат на изкопаеми горива?“, по-голямата част от анкетираните – 73,3% (44 от 60) – са категорично съгласни (оценка 1), изразявайки ясна увереност в здравните предимства на общностите, базирани на възобновяема енергия. По-малки групи са избрали оценки 2 (8,3%) и 3 (10%), което предполага умерено съгласие или несигурност.

Само 6,7% (4 респонденти) са склонни да изразят несъгласие (оценка 4), а 1,7% (1 респондент) са изразили категорично несъгласие (оценка 5). Тези резултати отразяват силно колективно схващане, че приемането на чисти енергийни източници допринася за по-здравословна среда на живот, вероятно повлияно от осведомеността за намаленото замърсяване на въздуха, подобреното качество на въздуха и по-ниското излагане на вредни емисии в регионите, фокусирани върху възобновяемите енергийни източници.

Национални прозрения

Резултати от въпросника по държави

Всички партньори в консорциума SHIELD допринесоха за разпространението на въпросника и събирането на отговори в местните си общности. Събраните данни бяха обобщени, анализирани и споделени между партньорите:

- Гърция (водещ партньор – Университет на Западна Македония)
- Хърватия (DRVO – Асоциация за устойчиво социално развитие и доброволчество)
- България (Фондация Кореняк)

Въпреки че резултатите от проучването са представени колективно, някои модели на отговор и нюанси разкриват как всеки национален контекст формира възприятията и поведението на младежите във връзка с връзката енергия-здраве. По-долу е представено разбиване на прозренията на национално ниво, както са се появили по време на анализ и рефлексивни срещи на партньорите.

Гърция

Университет на Западна Македония

Общ профил и обхват:

Гръцкият партньор събра отговори предимно от студенти и младежи, живеещи в Западна Македония, регион, исторически оформен от добива на лигнитни въглища и зависимостта от изкопаеми горива. Този контекст силно повлия на резултатите.

Ключови прозрения:

- Гръцките участници показаха най-голяма загриженост относно отрицателното въздействие на изкопаемите горива върху здравето, като над 70% избраха най-негативната оценка.
- Беше отбелязана забележителна осведоменост за въздействието върху психичното здраве, свързано със замърсяването на енергията, като стресът и еко-тревожността се появяваха често в отворени коментари.
- Необходимостта от достъпни образователни ресурси беше подчертана повече в Гърция, отколкото в други страни, което подчертава празнината във формалното екологично образование.
- Цената беше многократно споменавана като пречка за достъпа до възобновяема енергия, което отразява икономическата сложност на енергийния преход в общностите след въглищната енергетика.

Ниво на ангажираност:

Напреднало – участниците демонстрираха висока осведоменост и чувствителност към екологичните и здравни проблеми, оформени от енергийното наследство на региона.

Хърватия

DRVO (Крижевци)

Общ профил и обхват:

Хърватските отговори дойдоха от района на Копривница-Крижевци и околните младежки общности, участващи в дейностите на DRVO за устойчивост и доброволчество.

Ключови заключения:

- Участниците показаха балансирана комбинация от осведоменост и любопитство, със силен интерес да научат повече за връзката между енергията и здравето.
- Проблемите с психичното здраве бяха по-слабо признати, отколкото в Гърция, но все още присъстваха; социалните аспекти (натиск от страна на връстници, липса на местни модели за подражание) бяха посочвани по-често.
- Хърватската младеж подчерта липсата на подкрепа от общността и стимули за енергоспестяващо поведение, което предполага необходимостта от мобилизиране на местно ниво.
- Възобновяемата енергия беше възприета положително, но със скептицизъм относно реалното ѝ прилагане на общностно ниво.

Ниво на ангажираност:

Развиващо се – респондентите демонстрираха екологична чувствителност, но посочиха липсата на структурирани възможности за действие по отношение на нея на местно ниво.

България

Фондация Кореняк (София)

Общ профил и обхват:

Участниците бяха предимно градски младежи и студенти от София, много от които участваха в програмите на Кореняк за гражданско участие и образование.

Ключови прозрения:

- Българските респонденти поставиха по-голям акцент върху образованието и социалната отговорност като мотиватори за промяна в поведението.
- Осведомеността за възможностите за възобновяема енергия е била забележимо по-ниска, като много от тях заявяват, че не са запознати с чисти алтернативи в своя регион.
- Тревожността за психичното здраве, свързана с екологичните проблеми, е била умерена, въпреки че мнозина признават, че се чувстват объркани от сложността на климатичните проблеми.
- В сравнение с други страни, имаше по-голям фокус върху ролята на правителството и политиката, което показва политически осъзната демографска група.

Ниво на ангажираност:

Въпреки че младежите в България очевидно са отворени за промяна, отговорите показват необходимост от по-силна връзка между националната политика и местния опит.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тези резултати от проучването SHIELD разкриват високо ниво на осведоменост сред младите хора относно последиците за здравето както от използването на изкопаеми горива, така и от прехода към възобновяеми енергийни източници. Ясното мнозинство от анкетираните признават отрицателното въздействие на невъзобновяемата енергия върху общественото здраве – особено чрез проблеми с дихателното и психичното здраве – като същевременно изразяват силна подкрепа за възобновяемите енергийни източници като път към по-чисти и по-здрави общности.

В същото време констатациите подчертават значителни пропуски в образованието, достъпа и мотивацията, особено що се отнася до разбирането как индивидуалните и колективните действия влияят върху енергийните и здравните резултати.

Също толкова важни са прозренията за психичното здраве и еко-тревожността, като много участници изразяват стрес, безпокойство или психологическо напрежение, свързани с бъдещето на околната среда и изменението на климата. Проучването също така потвърждава, че младежите са мотивирани от личното здраве, социалната отговорност и въздействието върху околната среда, но често са възпрепятствани от системни бариери като ограничен достъп до ресурси, липса на стимули и недостатъчна подкрепа от общността.

Тези констатации потвърждават централната предпоставка на проекта SHIELD: че енергийното и здравното образование трябва да бъде преосмислено чрез participative, достъпни и ангажиращи формати, особено за младежите. Събраните данни ще дадат пряка информация за следващите фази на проекта, като помогнат за адаптиране на образователното съдържание и стратегиите за работа с обществеността към специфичните нужди, предизвикателства и мотиватори, идентифицирани във всяка страна партньор.

СТРАТЕГИИ И ИНТЕРАКТИВНО
ОБУЧЕНИЕ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ
НА ЕНЕРГИЈАТА И ЗДРАВЕТО

A2.1 ИЗСЛЕДВАНИЯ И БАЗА ДАНИИ

ПРОЕКТ N° : 2023-2-EL02-KA220-YOU-000182904

www.shield-project.eu

